

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR : I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

JURISPRUDENȚA STRAINA :

Curtea de casație din Belgia : *Ducès contra lui Brunard*, cu o observațiune de d. D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ :

Inalta Curte de casație și justiție, s. I; *H. I. Borănescu cu Paulina Șt. Ștefu și Ștefan Ștefu, soț pentru autorizare.*

Idem : *Constantin Cârlova cu Marița Ialomițeanu și Al. Ialomițeanu, soț pentru autorizare.*

Curtea de apel din București, s. I : *Maria Ialomițeanu cu C. Cârlova.*

Bibliografie.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

CURTEA DE CASAȚIE DIN BELGIA

Audiența de la 21 Februarie 1897

Președenția D-lui BECKERS, Prim-Președinte

Ducès contra lui Brunard

Căsătoria interzisului.— Nulitate.

Interzisul este incapabil de a se căsători, și căsătoria săvârșită de dânsul chiar în intervalele lucide, este inexistentă. (art. 146, 171, 502 C. civ. fr., 129, 448 C. rom.).

O decizie a Curții din Bruxelles, din 20 Decembrie 1893, punând în principiu că interzisul este incapabil de a se căsători, și că episcopul are calitatea de a cere nulitatea căsătoriei, chiar în urma morții interzisului (vezi Sirey, 95, 4, 5), această deciziune a fost atacată cu recurs, și Curtea de casație din Belgia, admitând aceiași soluție, a respins recursul prin următoarea deciziune :

Curtea,

Asupra motivului de casare, dedus din falșă aplicare și violare a art. 146, 502, 509 și 510 C. civ. (129, 448, 454, 455 C. rom.); din falșă interpretare și violarea art. 174, 175 (155, 156 C. rom.), precum și a art. 180—202 (162—184) din același Cod., fiind că decizia atacată a declarat nulă căsătoria contractată între reclamant și d-na Lucia Van Cutsem, pentru motivul că aceasta din urmă se găsea, în momentul căsătoriei, în stare de interdicție ;—Considerând că, dacă în dreptul vechi,

se făcea, în privința unora din actele interzisului, o deosebire între acele săvârșite într'un interval lucid și acele săvârșite în stare de smintire, totuși exista o presumpție de incapacitate în privința donațiunilor ;

Considerând că art. 489, 502, 509, 510 și 512 C. civ. (435, 448, 454, 455 și 457 C. rom.) exclud astăzi ori ee distincțiune ; că legea, în scopul de a apăra pe interzis, nu numai în privința bunurilor, ci și a persoanei sale, îl lovește de o incapacitate absolută și permanentă ; că ea declară nule de drept toate actele făcute de dânsul⁽¹⁾ ; că legea nu face nici o excepție în privința căsătoriei, actul cel mai însemnat al vieții civile ; Considerând că art. 174, § 2 (155 C. rom.) prevede că ofițerul stărei civile nu poate să înlăture opoziția făcută de colaterali la căsătoria unei persoane în stare de demență, de câte ori ei au isbitut a dobândi interdicția ei ; de unde rezultă neapărat că căsătoria nu poate în mod valid fi celebrată dacă interdicția a avut loc înainte ; Considerând că nu se poate concepe cum legiuitorul ar fi permis unei persoane obicinuit inconștientă, și recunoscută ca atare prin o hotărîre judecătorească, de a se căsători, fără a edicta, după eum a făcut, în privința minorului, măsurile neapărate la ocrotirea cel puțin a intereselor sale bănești ; Considerând că teza recurentului nu găsește nici un sprijin în lucrările pregătitoare ale Codului civil ; Că proiectul supus consiliului de Stat cuprindea, din contră, o dispoziție care proclama în mod expres incapacitatea interzisului în cât privește căsătoria sa ; că asemenea dispoziție a fost eliminată în urma unei observațiuni a lui Cambacérés, adică că această incapacitate era o consecință firească a regulii care cere, în privința căsătoriei, un consimțiment valid ; că pentru același motiv această dispoziție n'a fost reprodusă în lege, cu toată propunerea Tribunalului ; Considerând că în zadar recurentul se prevalează de această eliminare, căci ea nu a înțeles a respinge acest principiu ; că, pe de altă parte, această interpretare se confirmă prin lucrările preparatorii luate în total ; că incapacitatea legală a interzisului de a se putea căsători se confirmă în aceste lucrări prin o persistență remarcabilă ; că înscrisă în toate proiectele Codului civil care s'au succedat, și mai cu seamă în cele trei proiecte redactate de Cambacérés, ea se găsește la urma

(¹) Art. 448 din Codul nostru prevede că toate actele făcute în urma publicațiunii interdicțiunii vor fi de drept socotite ca fără ființă, adică ca inexistențe, ceea ce, după cum vom vedea, nu este exact.

urmei exprimată, fără ca nici o obiecțiune să fi fost rădicală în expunerea de motive a lui Emmerly, care resumă lucrarea legislativă asupra interdicțiunii și, în consecință, are o valoare de interpretare ce trebuie să prevaleze; Considerând că recurentul opune că nulitățile căsătoriei și acțiunile la care ele dau loc trebuie să fie exclusiv căutate în capit. 4 al titlului căsătoriei, și că nici o dispoziție din acest capit. nu prevede nulitatea căsătoriei interzisului; Considerând că această obiecțiune se întemeiază în realitate pe o confuziune între incapacitatea legală de a consimți și viciile de consimțământ; că art. 180 și 181 C. C. (162, 163 C. rom.), singurele care, în acest capit., sunt relative la consimțământul soților, se aplică numai la cazul în care consimțământul n'a fost liber; că termenii acestor dispozițiuni se referă numai la soții care se bucură de drepturile lor civile și pot eventual să ratifice uniunea lor; că dacă ar fi altfel înțeleasă, căsătoria individului mort civilmente n'ar fi dat loc, în doctrina Codului, de cât la o nulitate relativă; — Considerând că este loc de a se recunoaște, prin urmare, că absența orî cărui consimțământ legal atrage o nulitate esențială și absolută, prin aplicarea art. 146 C. C. (129 C. rom.); Că din cele mai sus expuse rezultă că căsătoria de care se prevalează reclamantul este fără existență legală; de unde și consecința că mijlocul de casare nu este întemeiat; Pentru aceste motive, respinge recursul, etc. (2).

Observațiune. — La Romani, toate actele săvârșite de o persoană în timpul pe când ea nu și avea usul rațiunii sale, erau nule pentru lipsa de consimțământ: *Dementis nulla est voluntas*.

Actele însă săvârșite de aceste persoane într'un interval lucid, *in suis induciis* (L. 9, Cod., 6, 22) sau *per perfectissima intervalla*, după cum se exprimă Justinian (L. 6, Cod., 5, 70), erau valide (3), ceea ce este contrar dreptului modern, cel puțin în privința actelor bănești, căci, în privința actelor morale, chestiunea este, după cum vom vedea, controversată.

Astăzi, pronunțarea interdicțiunii sau rânduirea unui consiliu judiciar (art. 445), își produce efectele sale, în privința capacității, din ziua publicării hotărârii (4), ear nu din ziua judecătoarei, după cum se exprimă art. 502 din Codul francez și art. 335 din Codul italian, nici din ziua de când s'a iscălit hotărârea, după cum prevede art. 8 al legiurii Munteniei de la 1834, în privința hotărârilor prin care se declară pe cineva de răsipitor. Legiuitorul nostru a curmat deci controversa care există asupra acestui punct în Franția (5).

(2) Această deciziune, pronunțată conform concluziilor Proc. general Mesdach de ter Kiel, în urma raportului consilierului Lameere, este publicată în Sirey, anul 1897, partea 4, p. 6.

(3) Cpr. L. 2, Cod., 5, 70, *De curatore furiosi*, etc. și L. 2, Cod., 4, 38, *De contrahenda emptione et venditione*.

(4) Cpr. Trib. Mehedinți. *Curierul Judiciar* din 1900, No. 47 și nota d-lui Em. Porumbaru.

(5) Cpr. Demolombe, VIII, 550.

Din cele mai sus expuse rezultă că actele săvârșite de un interzis înainte publicării hotărârii de interdicție sunt valide, cât timp nu s'a dovedit lipsa de rațiune din partea lui în momentul contractării (6), așa în cât reclamantului incumbă sarcina de a dovedi, după dreptul comun, că interzisul nu avea usul rațiunii în momentul când a contractat, și în asemenea caz, actul va fi radical nul, sau mai bine dis *inexistent*, pentru că smințitul ne putând să dea un consimțământ valid, fără consimțământ nu poate să existe contract (art. 948) (7).

Nulitatea acestor acte va putea deci fi propusă nu numai de interzis, dar și de toate părțile contractante, ear prescripția de 10 ani statornicită de art. 1900 nu va fi admisibilă în specie, pentru că această prescripție fiind o confirmare tacită, nu se poate confirma ceea ce nu există (argument din art. 1168). *Quod nullum est, confirmari nequit*.

În cât privește însă actele săvârșite de interzis în urma publicării hotărârii de interdicțiune, nulitatea este numai relativă, căci aceste acte nu sunt *inexistente* (8), după cum ar părea să resulte din art. 448, ci numai *anulabile*. Legiuitorul, în adevăr, s'a exprimat rău când a dis că actele interzisului vor fi *de drept socotite ca fără ființă* (*nuls de droit*, după cum se exprimă textul francez, sau *nulli di diritto*, după cum se exprimă art. 335 din Codul italian), căci el a voit a înțelege prin aceste cuvinte că judecătorii vor trebui neapărat să admită nulitatea, îndată ce se va stabili că actul a fost săvârșit în urma publicării hotărârii de interdicție, fără a cerceta dacă interzisul a fost sau nu lesat (art. 951), sau dacă a existat rea credință din partea celor cari au contractat cu dânsul. Interzisul nu este deci, în această privință, asemănat cu minorul, și termenii art. 454 sunt sub acest raport prea absoluți, căci nevêrsnicul nu poate cere anularea unei convențiuni pentru lipsă de capacitate, de cât în caz de leziune (art. 951), pe când interzisul poate cere anularea, întemeindu-se numai pe incapacitatea sa. Această deosebire între minor și interzis provine din împrejurarea că minoritatea presupune numai inexperiența vârstei, pe când interdicțiunea presupune lipsa de rațiune, presumpțiune care

(6) Cpr. Cas. rom. Bulet. S. 1, anul 1880, p. 380.

(7) Cpr. Cas. rom. Bulet. S. 1, anul 1878, p. 97 și 338; Bulet. anul 1880, p. 379. Veđi și Laurent, V, 313.

(8) Actele interzisului ar fi *inexistente* numai atunci când s'ar dovedi că interzisul era lipsit de rațiune în momentul când a contractat, dovadă care va fi foarte grea de administrat. În asemenea caz, prescripția statornicită de art. 1900 n'ar fi aplicabilă și nulitatea va putea fi propusă nu numai de interzis, dar și de toate părțile interesate. Cpr. Laurent, V, 305, *in fine*, 307 și XVIII, 532. Marcadé, II, 320.

este continuă chiar atunci când ar exista intervale lucide (art. 435).

Actele săvârșite de un interzis nu sunt decî nule în sensul de *inexistente*, ci numai *anulabile*; de unde rezultă că el poate să le respecte de câte ori i-au fost folositoare, ceea ce n'ar mai fi cu putință în caz când actele sale ar fi *inexistente*. Va să zică inexistența actelor interzisului ar fi chiar în dauna lui, și de aceea legiuitorul n'a putut s'o admită⁽⁹⁾.

Actele relative la patrimoniul săvârșite de interzis fiind în principiu anulabile, ce trebuie să decidem în privința actelor morale săvârșite într'un interval lucid? După generalitatea termenilor întrebunțați de art. 448, s'ar părea că toate actele, de ori-ce natură ar fi, săvârșite de un interzis în urma publicării hotărîrii de interdicție ar fi anulabile. Doctrina tinde însă a recunoaște că scopul interdicției este de a apăra averea interzisului, ear nu de a opri actele morale pe care el ar putea să le facă. Ast-fel, interzisul n'ar putea face o donațiune, un testament⁽¹⁰⁾, o convenție matrimonială, etc., chiar într'un interval lucid, pentru că, în aceste acte, se află în joc averea sa, pe care legiuitorul a voit s'o ocrotească prin măsura interdicțiunii. Lucrul este așa de adevărat că nu s'a cerut încă nici odată interdicția unei persoane cu totul lipsită de avere. Art. 448 este deci străin de actele morale și nu se referă de cât la interesele bănești. Vechiul adagiul care împedica pe judecător de a distinge acolo unde legea nu distinge, nu'și primește de astă dată aplicațiune, pentru că necesitatea de a distinge rezultă în cazul de față din natura legii, ori cât de absolută ar fi. Interzisul va putea deci să se căsătorească într'un interval lucid, să ceară despărțenia sa, să recunoască un copil natural, să'și creeze o familie prin adopțiune, să exercite acțiunea în nerecunoaștere contra unui copil legitim, să consimtă la căsătoria copiilor săi sau să'i emancipeze, etc. Toată dificultatea va consista numai în a stabili în fapt că interzisul se găsea într'un interval lucid când a făcut aceste acte și se bucura de întregimea minții sale.

Dar despre căsătorie vom vorbi mai pe larg, fiind-că adnotăm o decisiune a Curței de casație

din Belgia, care a admis că interzisul nu se poate căsători.

Interzisul poate el să se căsătorească?

Chestiunea este celebră și a dat loc la mai multe sisteme.

I. Se susține, după un sistem, că căsătoria interzisului este în tot-deauna *inexistentă*, chiar în cazul când ea a fost contractată într'un interval lucid. Aceasta este părerea lui Marcadé, pe care o adoptă mai mulți autori⁽¹¹⁾.

Eată argumentele invocate de acești autori:

1° Legiuitorul, prin art. 502 (448 C. rom.), declară că interzisul este incapabil de a consimți, fiind că acest text anulează actele sale, și știut este că fără consimțiment nu poate să existe căsătorie (art. 129). Acești autori recunosc, ce e dreptul, că actele interzisului nu sunt *inexistente*, ci numai *anulabile*, însă deroagă de la acest principiu în privința căsătoriei din cauza însemnătății actului;

2° Se invoacă apoi discuțiunea urmată, în această privință, în Consiliul de Stat, unde dispoziția prin care interzisii pentru cauză de demență și de furie, precum și surdo-muți din naștere erau declarați incapabili de a se căsători, afară de cazul în care ei erau capabili de a'și manifesta consimțimentul lor, a fost eliminată ca o consecință a regulii care prescrie pentru căsătorie un consimțiment valid;

3° Se mai invoacă și art. 174 C. c. (155 C. rom.), care permite de a se face opoziție la căsătoria interzisului, ceea ce ar dovedi că el nu se poate căsători;

4° În fine, se mai invoacă și interesul social, care ar cere ca nebunii să moară fără copii, pentru că știința ar dovedi până la un punct oare care că germeul acestei boli este ereditar și se transmite de la părinte la copii⁽¹²⁾.

Acest sistem este inadmisibil. În adevăr, actele săvârșite de un interzis nefind în principiu considerate ca inexistente, sunt numai anulabile, și

(11) Marcadé, I, 620 urm. și II, 320. Pezzani, *Empêchements de mariage*, 150, 151. Taulier, *Théorie raisonnée du C. civ.*, I, p. 245. Arntz, I, 275. Mourlon, I, 533. Plaîniol, *Tr. élém. de dr. civil* (Paris, 1900), I, 2896, p. 916, text și nota 1. Victor Macri *Dreptul* din 1884, No. 64. E. Mazélm, *Dreptul* din 1886, No. 21. Vaugeois, *Revue protique*, anul 1866, t. 22, p. 473 urm. Acest sistem este formal admis în Codul italian (art. 61), în dreptul englez (v. E. Lehr, *Dr. anglais*, p. 42, No. 80), în Ante-proiectul de revizuire a lui Laurent (art. 142). Aceiaș soluție este admisă în Belgia și prin noul proiect al comisiunii de revizuire a Codului civil (art. 11). Interzisul nu se poate căsători nici după noul Cod german, căci art. 114 din acest Cod declară că acel interzis pentru slăbiciunea minții, prodigalitate sau alcoolism (*Trunksucht*), sau care a fost pus sub o tutelă provisorie, este asimilat, în privința capacității, minorului care are șapte ani îndepliniți. Ori, pentru a se putea căsători, bărbatul trebuie să aibă 21 de ani, ear femeea 16 (art. 1303).

(12) Cpr. Lacaze, *De la folie*, p. 39.

(9) Laurent, V, 305. Marcadé, II, 320. — Și după art. 1157 din Codul Calimach (865 C. austriac), actele interzisului erau valide când erau spre folosul său. Numai Codul Caragea le declara nule fără nici o deosebire.

(10) Veđi însă Demolombe (VIII, 640 urm.) și Valette (*Ex-plic. somm.*, p. 363, precum și *Cod. civil*, pag. 610), după care interzisul ar putea testa în intervalele lucide, ceea ce ni se pare inadmisibil. Cpr. T. Hue, III, 519. Cas. fr. Sirey, 84. 1. 65. Codul italian declară în termeni expresi că interzisul este incapabil de a dispune de averea sa prin donațiune și testament (art. 763 și 1052).

pentru aceasta trebuie o acțiune în anulare. Aceasta este necontestat sensul art. 448 C. c. și aceasta se dovedește până la evidență prin art. 1900, care arată în ce termen interdicșul trebuie să își intenteze acțiunea sa. Nu se poate deci pretinde că interdicșul nu poate să consimte, căci atunci actele sale n'ar mai fi anulabile, ci inexistente. Dacă s'ar aplica regulele interdicșiei la căsătoria interdicșului, căsătoria sa n'ar fi inexistentă, ci numai anulabilă, nici o excepție nefiind admisă de lege în această privință.

Marcadé obiectează că această excepție ar rezulta din lucrările pregătitoare ale Codului; Ori, aceasta este foarte contestabil, pentru că dispoziția care figura în proiect a fost eliminată ca o consecință a regulei că consimțimântul trebuie să fie dat în mod valid, ear nu pentru motivul că interdicșul ar fi în tot-deauna incapabil de a consimți. Consimțimântul dat într'un interval lucid este deci valid, pe când el nu este valid, dacă a fost dat în afară de acest interval. De aceea, Locré țice că această dispoziție a fost eliminată, pentru că redactorii Codului n'au voit să oprească într'un mod absolut căsătoria interdicșului, ci să lese pe tribunale suverane de a aprecia dacă căsătoria a fost sau nu contractată în mod valid.

Argumentul tras din art. 174 (155 C. rom.) nu este de asemenea concludent, pentru că, dacă cu adevărat se poate face opoziție la căsătoria interdicșului, nici un text de lege nu silește pe tribunale de a o admite în toate casurile, ele având în această privință dreptul de a aprecia.

Cât pentru obiecșunea trasă din interesul social, care ar cere ca interdicșul să nu să poată căsători, nebunia fiind în cele mai multe casuri ereditară, ea este departe de a fi decisivă: 1° pentru că aceasta nu este adevărat de cât pentru nebunia propriu ăisă, ear nu pentru imbecilitate și slăbiciunea minșei; și 2° pentru că această considerație privește pe legiuitor, ear nu pe interpret sau pe judecător.

II. Al doilea sistem susține că căsătoria interdicșului ar fi în tot-deauna anulabilă, art. 448 fiind aplicabil la căsătorie, ca la ori-ce alt act în genere, și mai cu samă la căsătorie care este actul cel mai grav și mai însemnat al vieșei civile. Legiuitorul lovind pe interdicș de o presumpție de incapacitate tocmai pentru a face să înceteze contestațiile care s'ar rădica asupra punctului de a se ști dacă un anume act a fost sevărsit în stare de demență sau într'un interval lucid, nu este loc de a se distinge dacă căsătoria a fost celebrată într'un interval lucid sau nu. Dacă nu s'ar admite în specie art. 448, nenorocitul lipsit de rașione care s'ar căsători, ar fi adese-ori victima unor manoperi, unor intrigi și poate chiar a unor

speculașiei rușinoase, în contra cărora el n'ar fi în stare să se apere, ceea ce ar fi inic (13).

Și acest sistem este inadmisibil, pentru că el aplică principiile generale privitoare la actele interdicșului la o materie specială, nulitatea căsătoriei, pe care legiuitorul a avut îngrijirea de a o reglementa anume într'un capitol special, în care a arătat cauzele de nulitate, persoanele care pot să le invoace, termenul acordat de lege pentru exercitarea acșiei, modurile de acoperire a nulității, etc. Materia nulității căsătoriei fiind deci tratată într'un mod complect a parte, nu putem să recurgem la alte regule. Art. 448 este inaplicabil în specie, pentru că termenii săi dovedesc că el n'a înșeles a se referi de cât la actele relative la patrimoniul, la bunurile interdicșului, ear nici de cum la actele morale, precum este căsătoria.

Apoi, aplicarea art. 448 la căsătorie ar atrage aplicarea tuturor celor-lalte dispozișiei de la interdicșie, de ex. a art. 1900, care hotărește timpul în care acșia în anulare poate fi exercitată. Astfel, după acest text, interdicșul ar avea 10 ani din ăiua rădicărei interdicșiei pentru a cere anularea căsătoriei sale, pe când, după art. 162 și 163 C. civ., acșia în anulare care isvorește din viciul consimșimântului se prescrie prin șase luni, ceea ce ar constitui o contradicșie flagrantă între diferitele dispozișii ale legesii privitoare la aceiași materie. În fine, legea ar cuprinde și o altă contradicșie, fiind că acșionile pentru anularea actelor interdicșului trecând la moștenitorii săi, de aici ar urma că căsătoria sa ar putea fi anulată de moștenitorii, pe când știut este că acșionile care isvoresc din un viciu al consimșimântului nu aparșin de cât soșului a cărui consimșimânt a fost viciat (art. 162).

Cât pentru obiecșunea că interdicșul ar putea fi victima manoperilor, intrigilor sau speculașionelor care l'ar împedica de a se putea apăra, se poate raspunde că epitropul său îl va apăra, opunându-se, în caz de nevoie, la căsătoria sa, și tribunalele vor valida această opozișione de câte ori li se va părea că interdicșul nu'și dă sama de căsătoria ce voește a contracta. Din toate cele mai sus expuse rezultă cu prisosinșă, dacă nu ne înșălăm, că regulele de la interdicșie nu sunt aplicabile în specie.

III. În fine, al treilea sistem, pe care îl credem singur juridic, face următoarea distincșie: sau căsătoria a fost contractată în timpul smintirei interdicșului și, în asemenea caz, ea este inexistentă,

(13) Valette asupra lui Proudhon, *État des personnes*, I, p. 437, nota a și *Cours de Code civ.*, I, p. 610. Duranton, II, 27 urm. Merlin, *Répert. t. 5, V^o Empêchements de mariage*, § 3, p. 698,

pentru lipsă de consimțământ (art. 129); sau ea a fost contractată într'un interval lucid, și atunci ea este validă, pentru că, în capit. privitor la nulitățile căsătoriei, nu există nici o dispoziție în sens contrar. Zachariae susține că, în asemenea caz, interdicșul va avea nevoe, spre a se putea căsători, de consimțământul ascendenților său, în lipsa lor, de acel al consiliului de familie (argument din art. 134 și 454), însă părerea ilustrului profesor de la Heidelberg este inadmisibilă, pentru că art. 454, care asimilează pe interdicșul cu minorul, este privitor numai la regulele de la tutelă, după cum dovedește însuși acest text⁽¹⁴⁾.

Aceiași soluție este, *a fortiori*, admisibilă în privința acelor interdicși legalmente, adecă condamnați la munca silnică sau reclusiune (art. 13, 16 C. pen.), pentru că, pe de o parte, interdicția legală, care este o pedeapsă accesorie, nu împedecă consimțământul de a fi conscient și complet, ear pe de alta, ea ar constitui o moarte civilă, lucru necunoscut în legislația actuală⁽¹⁵⁾.

Această opinie ni s'a părut cea mai juridică și am susținut-o în Comentariile noastre de drept civil⁽¹⁶⁾, fără însă a intra în amănuntele în care am intrat în nota de față. D-l Efrim Mazlêm, într'o dare de samă elogioasă a lucrării noastre, se miră cum am putut să adoptăm această părere⁽¹⁷⁾. Chestiunea fiind, după cum am vădut, viū controversată în doctrină și în jurisprudență, de și prea puține decisiuni s'au dat de tribunale în această privință⁽¹⁸⁾, am cumpenit argumentele care se invoacă într'o părere și în alta și ca tot-deauna, am adoptat pe aceea care ni s'a părut mai logică și mai juridică. Dacă ne-am înșelat, după cum pretinde valorosul avocat al baroului ieșan, cel puțin avem consolația de a nu fi singur și de a avea alătura cu noi pe Laurent, Demolombe, Beudant, Thiry, și mulți alți jurisconșulți eminenți, care au consacrat toată viața lor științei dreptului.

D. Alexandresco

⁽¹⁴⁾ Veđi în acest sens, Thiry, III, 227, de la care am împrumutat această argumentare. Laurent, II, 286 urm. și V, 308. Demolombe, III, 27. Aubry et Rau, V, § 451 bis. p. 10, 11 și § 464, p. 91. T. Huc, II, 17 și III, 519. Baudry, I, 1180 ter. Beudant, *Cours de dr. civ. fr.*, I, 243 și II, 978. Demante, I, 224 bis I și II, 274 bis A. (Colmet de Santerre, continuatorul lui Demante, nu împărtășește însă această părere). Pand. fr. *Mariage*, I, 250, urm. Villey, *Des actes de l'interdit*, p. 154 urm. Glasson, *Consentement des époux au mariage* (1866), No. 90. Troplong, *Contrat de mariage*, I, 294. Garsonnet, *Pr. civ.*, p. 479, § 1362. Cas. fr. D. P. 45. 1. 99 Sirey, 45. 1. 246.

⁽¹⁵⁾ Beudant, *op. cit.*, 244. Demante, I, 224 bis II. — *Contrà*. Marcadé, I, 623, p. 432.

⁽¹⁶⁾ Veđi t. I, partea II, p. 8, 9 și t. II, p. 340.

⁽¹⁷⁾ *Dreptul* din 1886, No. 21.

⁽¹⁸⁾ La noi, după cât știm, nici o hotărere, din acele care obicuinut se publică, n'a avut a se pronunța până acum asupra validității sau nevalidității căsătoriei interdicșului.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE și JUSTITIE, Secția I

Audiența de la 12 Septembrie 1900

Președenția D-lui AL. GIANNI, Consilier

H. I. Borănescu cu Paulina Șt. Ștefu și Ștefan Ștefu, soț pentru autorisare

Privilegiu. — Succesiune. — Creditori unei succesiuni. — Dreptul lor de a cere separația de patrimoniu a averii defunctului de aceea a eredelui. — Inscripțiune. — Termen. — Efectele acestei inscripțiuni. — Dacă acei creditori pot urmări imobilele succesiunii în mâinele terțiilor deținători când au fost înștrăinate de herede. — Dacă pot usa de acțiunea pauliană. — (Art. 783, 1722, 1737, 1743 și 1745 Codul civil).

Confusiunea ce se operă de drept prin acceptarea unei succesiuni între patrimoniul defunctului și acel al heredelui, putend fi dăvndătoare creditorilor succesiunii când heredele e oberat de datorii, legiuitorul, pentru a înlătura acest inconvenient, a dat dreptul creditorilor unei succesiuni de a cere în contra oricărui creditor al heredelui, separațiunea patrimoniului defunctului de acela al heredelui, și acest drept, pe care'l califică de privilegiu, pentru a putea fi conservat asupra imobilelor succesiunii trebuie să fie înscris în termen de șase luni de la data deschiderei succesiunii.

Acest drept, pe care legiuitorul 'l numește privilegiu nu este alt de cât dreptul creditorilor unei moșteniri de a fi îndestulați din averea defunctului cu preferință înaintea oricărui creditor al heredelui, și prin urmare, acest privilegiu «sui generis» nu poate să confere dreptul de a urmări imobilul asupra căruia a fost înscris când acel imobil numai este în mâinele heredelui.

Așa dar, în cazul când moștenitorul a înștrăinat imobilele succesiunii asupra cărora se luase inscripțiunea de separațiune de patrimoniu de către creditorii defunctului, aceștia nu pot urmări acele imobile în mâna terțiilor achisitori, și nu le rămâne alt-ceva de cât să facă să se revoace, prin acțiunea pauliană, actele de înștrăinare încheiate în dauna lor.

Decisiunea 296/900. — Casată decisiunea Curței de apel din București, s. III cu No. 229/98, după recursul făcut de H. I. Borănescu în proces cu Paulina Șt. Ștefu și soțul.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l consilier D. Cuculi;

Pe d-nii avocați G. Danielopolu și C. Țicu-Ștefănescu în desvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-nii avocați N. Ath. Popovici și C. Nacu, în combatere;

Deliberând,

Vezend motivele de casare invocate:

1. «Violarea art. 1743 Cod civil (2111 C. N.).

«Beneficiul separării de patrimoniu nu poate fi exercitat înainte de a fi fost cerut pe cale de acțiune, art. 1743 zice: Creditori cări cer... Deci trebuie să ceară mai întâi ca să poată invoca privilegiul ce rezultă din el. Curtea decizând alt-fel, a violat art. 1743 din Codul civil, mai cu seamă că creditoarea Ștefu nici în urmă n'a cerut separarea patrimoniilor».

II. «Violarea art. 1743, 1745 și 1737 din Codul civil și rea aplicare a lor, chiar cerut de ar fi fost beneficiul de separare de patrimoniu, el nu constă de cât într'un simplu privilegiu, iar nu într'o ipotecă privilegiată. Hipotecile privilegiate sunt prevăzute în secțiunea III art. 1737 (2103 C. Napoleon). Nu se poate întinde prin interpretare numărul lor. Și când art. 1745 (2113 Cod. Napoleon) vorbește de degenerarea privilegiului în simplă ipotecă, evident nu vizează de cât hipotecile privilegiate. Și deci privilegiul articolului 1743 (2111 Cod Napoleon) nu este în ipotecă privilegiată, dacă prin urmare nu are drept de urmărire, cum poate el să fie opus aquisitionilor de drepturi reale, fie proprietate, fie usufruct, fie ipotecă, etc., adică desmembramente ale dreptului de proprietate. Apoi, ca privilegiu simplu, fără drept de urmărire, el nu putea fi conservat conform art. 1743 de cât dacă era în scris în termen de șase luni de la deschiderea succesiunii. Fiind înscris peste mai bine de trei ani, el n'a putut fi conservat nici ca simplu privilegiu, necum ca ipotecă privilegiată, caracter ce nu are. Făcând alt-fel și decidând altmintrelea, Curtea a violat și rău aplicat art. 1737, 1743 și 1745 Cod. civil».

Având în vedere decisiunea atacată din care rezultă, că soții Paulina și Ștefan Ștefu, creditorii ai defunctului M. Vlădescu, trei ani după moartea acestuia a luat asupra caselor rămase de la el, o inscripțiune în separațiunea patrimoniului debitorului lor din acel al herezilor lui; că după luarea acelei inscripțiuni, moștenitorii debitorului, vânzând acele case, prin act transcris lui H. I. Borănescu, acesta a acționat pe soții Ștefu cerând radierea inscripțiunii separațiunii de patrimoniu pentru că ea n'a fost făcută în termenul și condițiunile cerute de art. 1743 și 781 C. civ. și pentru că în orî-ce caz privilegiul prevăzut de art. 1743 Cod civil nu dă dreptul de a urmări imobilul în mâinile celui de al treilea aquisitionator ;

Având în vedere că această cerere a lui H. I. Borănescu a fost respinsă atât de tribunalul de Ilfov cât și de Curtea din București care a decis că inscripțiunea separațiunii de patrimoniu poate fi luată, fără a fi precedată de o cerere prealabilă, că ea poate fi luată chiar după trecerea termenului de șase luni indicat în art. 1743 și că odată luată, dă dreptul creditorului, de a urmări imobilul ast-fel grevat în mâinile orî-cărui achisitor.

Asupra motivului al II-lea care primează pe cel-lalt :

Considerând că confusiunea ce se operă de drept prin acceptațiunea unei succesiuni între patrimoniul defunctului și acel al heredelui, putând fi dăunătoare creditorilor succesiunii când heredele e oberat de datorii, pentru a înlătura acest inconvenient, legiuitorul prin art. 781 a dat dreptul creditorilor unei succesiuni de a cere în contra orî-cărui creditor al heredelui, separațiunea patrimoniului defunctului de acel al heredelui; iar prin art. 1743 a dispus ca acest drept, pe care îl califică de privilegiu, pentru a fi conservat asupra imobilelor succesiunii trebuie să fie înscris în termen de șase luni de la data deschiderii succesiunii;

Considerând că din apropierea acestor dispozițiuni

de efectele proprii ale acceptațiunii unei succesiuni; rezultă că ceea ce legiuitorul numește privilegiu în cazul de față nu e alta de cât dreptul creditorilor unei moșteniri de a fi îndestulați din averea defunctului cu preferință înaintea orî-cărui creditor al heredelui, că prin urmare acest privilegiu, «sui generis» nu poate să confere dreptul de a urmări imobilul asupra căruia a fost înscris când acel imobil nu mai este în mâinile heredelui, căci el nu are nimic de comun cu privilegiul propriu zis, care după art. 1722 se nasc din calitatea creanței, se exersează între creditorii aceluiaș debitor pe unul și acelaș patrimoniu, gajul comun al tuturor ;

Considerând că dacă era echitabil ca legiuitorul să se îngrijească ca soarta creditorilor cui-va să nu devină mai rea prin moartea debitorului, nu era însă nici o rațiune ca el să le creeze la o asemenea întâmplare o soartă mai bună de cât aceea ce 'și-a' făcut'o ei singuri, ceea ce ar fi fost dacă permitea că prin simpla inscripțiune a cererii de separațiune de patrimoniu creditorii chyrografari să poată urmări imobilul în mâna celui de al treilea achisitor, adică din creditorii simpli ce erau în timpul vieții debitorului lor, să devină creditorii hipotecari după moartea acestuia;

Considerând că un asemenea drept exorbitant, dacă ar fi fost în intențiunea legiuitorului de a'l da, el nu s'ar fi mulțumit numai de a'l lăsa să se subînțeleagă, ci l'ar fi creat prin texte exprese, clare și neîndoelnice; că nu numai n'a făcut aceasta ci din contra dispunând prin art. 783 că în privința imobilelor cererea de separațiune de patrimoniu se poate exersa tot timpul cât imobilul se găsește în mâinile debitorului, iar prin art. 1743 împiedecând pe herede înaintea celor 6 luni de la deschiderea succesiunii de a ipoteca, nu însă și de a vinde, imobilul succesiunii, el a indicat destul de lămurit că n'a înțeles să dea vre un efect cererii separațiunii de patrimoniu, în privința imobilelor, când acestea au eșit din mâinile moștenitorilor ;

Considerând că dacă privilegiul separațiunii de patrimoniu nu este din acele definite de art. 1722 care dau naștere la drepturi reale, e evident că și art. 1745 după care privilegiile propriu zise degenerază în unele casuri în simple ipotecă cu efect de la data inscripțiunii lor, nu se poate aplica la privilegiul separațiunii de cât în sensul că inscripțiunea va avea efect de la data ei chiar când a fost luată după cele șase luni, însă numai pentru a procura creditorului moștenirii dreptul de a fi preferit creditorilor heredelui și aceasta întru cât imobilul n'a eșit încă din mâinile heredelui;

Considerând că nu se poate zice că separațiunea de patrimoniu e fără de efect dacă nu i se recunoaște dreptul de urmărire, heredele putând prin vânzarea imobilelor succesiunii să fraudeze pe creditorii, știut fiind, că prin acțiunea pauliană, aceștia au mijlocul de a face să se revoace actul încheiat în dauna lor ;

Pentru aceste motive, și fără a mai examina motivul I care devine fără interes, primind motivul al II-lea, Curtea, casează, etc.

Audiența de la 22 Septembrie 1900

Președenția D-lui C. E. SCHINA, Prim-Președinte

Constantin Cârlova cu Marița Ialomițeanu și Al. Ialomițeanu,
soț pentru autorizare.

Posesiune.—Buna-credință.—Când există.—Când încetează.—(Art. 486 și 487 Cod. civil).

Posesiune.—Fructe.—Când posesorul câștigă proprietatea fructelor și când trebuie să le restituie.—(Art. 485 Cod. civil).

1) Posesorul este de bună credință când posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui vișuri nu-i sunt cunoscute, și încetează de a fi de bună credință din momentul când vișurile posesiunii sale îi sunt cunoscute.

2) Posesorul nu câștigă proprietatea fructelor de cât când posedă de bună credință, ast-fel că trebuie să le restituie când nu le posedă de bună credință.

Decisiunea 313/900. — Respins recursul făcut de Constantin Cârlova, contra decisei Curței de apel din București, s. I, No. 180/99 în proces cu Marița Ialomițeanu și Al. Ialomițeanu ca soț pentru autorizare.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l consilier Al. Degré;

Pe d-l avocat M. Antonescu, în desvoltarea motivei de casare, și

Pe d-l avocat Pretorian în combateri.

Deliberând,

«Exces de putere și nemotivare.

«Violarea art. 485, 486, 487 combinat cu 1898 C. civ., Curtea a judecat în materie de dobândirea fructelor că posesorul trebuie să fie considerat în mod legal de rea credință din momentul în care vișurile titlului i-au fost cunoscute într'un mod oare-care independent de credința ce el ar avea asupra validității titlului în virtutea căruia a posedat, cu toate că ceia ce consitue buna credință a posesorului este tocmai eroarea în care el se găsește de a crede că titlul său este valabil».

Având în vedere decisiunea supusă recursului din care rezultă că Curtea de fond, constată în fapt, că recurentul C. Cârlova, a cumpărat la licitațiune publică, după cea d'întâiu afișare a urmării, o porțiune de teren din moșia Pietroasa-Bădeni; și o asemenea cumpărare, fiind nulă după dispozițiunile art. 514 și 615 Pr. civ. și cumpărătorul cunoscând viciul titlului său de la 5 Octombrie 1892, când a făcut recurs în casațiune în contra ordonanței de adjudecare, prin care s'a adjudecat moșia asupra intimatului în recurs, Maria Ialomițeanu, densusl—recurentul—urmează să restituie aceste fructe pe nedrept percepute de la acea dată și până când sus numita a fost pusă de fapt în posesiune, și care fructe au fost apreciate și ficsate de Curtea de fond la suma de 6000 lei;

Considerând că după dispozițiunile art. 486 din Codul civil, posesorul este de bună credință când posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, ale cărui viciuri nu-i sunt cunoscute; și după prescripțiunea art. 487 C. civ. posesorul încetează de a fi de bună credință din momentul când viciile posesiunii sale îi sunt cunoscute; iar după dispozițiunile art. 485 acelaș Cod, posesorul nu câștigă proprietatea fructelor de cât când posedă cu bună credință și când nu posedă ast-fel, trebuie să le restituie;

Considerând, în specie, că Curtea de fond, apreciind în suveranitatea sa faptele și găsind că recurentul a cunoscut viciile titlului său de la 5 Octombrie 1892 și de la această dată a fost posesor de rea credință, apoi,

cu drept cuvânt și printr'o bună aplicare a sus citatei lor texte de lege, l'a obligat să restituie intimatului fructele pe nedrept percepute de la acea dată și până la punerea intimatului în posesiune;

Că ast-fel fiind, mijlocul invocat este nefondat;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, Secția I

Audiența de la 29 Septembrie 1899

Președenția D-lui AL. D. DOBRICEANU, Consilier

Maria Ialomițeanu cu C. Cârlova

Decisiunea civilă No. 180

Posesiune.—Fructe.—Când posesorul câștigă fructele.—Când este de bună credință și când încetează de a fi.

Posesorul unui fond nu câștigă fructele de cât când posedă de bună credință; la caz contrariu el este dator a le înapoia proprietarului împreună cu lucrul ce se revendică, și legea consideră posesor de bună credință pe acela care posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate ale cărui vișuri nu-i sunt cunoscute, și încetează de a fi de bună credință din momentul când aceste vișuri îi sunt cunoscute, independent de credința ce ar avea asupra validității titlului în virtutea căruia a posedat.

S'a ascultat: d. avocat Al. Pretorian din partea apelantei în desvoltarea motivelor de apel și d-l avocat M. Antonescu, din partea intimatului în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra apelului făcut de Maria Ialomițeanu în contra sentinței tribunalului Ilfov, secția I, No. 383 din 13 Mai 1898;

Ascultând pe apelantă și pe intimatul Const. Cârlova, vedând conclusiunile lor scrise și actele prezentate de părți;

Având în vedere că tribunalul prin menționata sentință a respins acțiunea intentată de Maria Ialomițeanu contra intimatului; și că, această acțiune, ast-fel cum a fost desvoltată în instanță are de obiect a se condamna Const. Cârlova la plata unei sume de bani, reprezentând valoarea fructelor unei porțiuni de teren din moșia Pietroasa-Bădeni în întindere ca de 290 po-goane, pe care intimatul a posedat-o pe nedrept, percepând fructele în intervalul de la 18 Septembrie 1892 data ordonanței de adjudecare No. 722/92 până la 23 August 1897 când apelanta a intrat de fapt în posesiunea imobilului ce se adjudecase asupra sa;

Având în vedere că, din actele prezentate în instanță și din desbateri rezultă că faptele care au dat naștere acestui proces sunt ast-fel, cum sunt constatate în sentința apelată, pe care Curtea le adoptă în totul;

Considerând că, în ce privește așigiștiunea și restituirea fructelor din partea posesorului unui fond, legiuitorul a stabilit oare care regule speciale în art. 485, 486 și 487 C. civil;

Că, aplicarea dispozițiunilor din aceste articole de și presupune intentarea unei acțiuni în revendicare din partea proprietarului fondului, totuși ele urmează a se aplica prin analogie și în cazul, cum este în specie, când proprietarul fără a intenta o acțiune în revendicare pretinde numai restituirea fructelor pe care pose-

sorul fondului le ar fi perceput pe nedrept, de oare ce în Codicele civil nu există alte dispozițiuni pe care judecătorii să le aibă în vedere la rezolvarea unui asemenea litigiu dintre părți;

Considerând că, din articolele mai sus citate, rezultă că posesorul unui fond, nu câștigă fructele de cât când posedă de bună credință, la cas contrariu el este dator a le înapoia proprietarului împreună cu lucrul ce se revendică (art. 485);

Că, legea consideră posesor de bună credință pe acela care posedă ca proprietar în puterea unui titlu translativ de proprietate, a cărui viciuri nu îi sunt cunoscute (art. 486);

Că, el încetează de a fi de bună credință din momentul când aceste viciuri îi sunt cunoscute (art. 487);

Considerând în specie că, este necontestat că viciul de care este atins titlul de proprietate al intimatului este că, a cumpărat imobilul de la debitorul urmărit după cea dintâi afișare de urmărire, viciul care conform art. 514 combinat cu art. 515 Pr. civ. face ca titlul să devie anulabil;

Că prin urmare spre a vedea dacă acțiunea și apelul d-nei Maria Ialomițeanu sunt fondate, urmează a se ști dacă este dovedit că intimatul a cunoscut viciul de mai sus al titlului său, când l'a cunoscut și care este valoarea fructelor ce le-a perceput;

Considerând că, din acte și din debateri nu rezultă că intimatul ar fi cunoscut viciul titlului său în momentul cumpărării (1891) sau mai în urmă în momentul adjudecării imobilului urmărit (18 Septembrie 1892); că, apelanta n'a adus înaintea Curței nici o probă în această privință;

Considerând însă că, după adjudecare, intimatul a cunoscut viciul de care era atins titlul său de proprietate; Că, momentul în care l'a cunoscut apelanta, l'a dovedit în destul cu petițiunea reg. la No. 9269 din 5 Octombrie 1892 — necontestată, — prin care intimatul Cârlova a făcut recurs la Inalta Curte de casațiune contra ordonanței de adjudecare No. 722 din 18 Septembrie 1892; Căci, în adevăr, în această declarațiune de recurs, intimatul invoacă mai multe motive de casare, între care figurează și acela că s'a violat art. 504 No. 1 din Pr. civilă *«ne fiind arătate în așipte și publicațiuni numele și pronumele minorilor aflați sub tutela d-lui M. C. Alexandrescu»*, ceea ce denotă evident pentru Curte că intimatul a văzut așiptele și publicațiunile, că a citit conținutul și data lor prin care se arăta imobilul urmărit și ziua fixată pentru vânzare, ast-fel în cât de la 5 Octombrie 1892 când a făcut acel recurs dânsul a cunoscut că titlul său de proprietate era posterior primei afișări de urmărire, de la această epocă, cunoscând viciul de care era atins titlul său de proprietate, a încetat legalmente de a fi de bună credință conform art. 487 C. civ.;

Că, credința sa convingerea ce ar fi avut intimatul că titlul său era valabil și că va isbuti a anula ordonanța de adjudecare fie pe calea recursului, fie pe calea unei acțiuni principale, nu servă la nimic intimatului și nu l'a putut face a fi de bună credință în sensul legii, cum preînde apărătorul său, de oare-ce,

în materie de fructe, puțin importă credința personală ce ar fi avut posesorul fondului că titlul său de proprietate ar fi valabil, buna credință legală este numai atunci când posesorul n'a cunoscut viciile titlului său (art. 486) și această bună credință încetează din momentul când viciile îi-au fost cunoscute într'un mod oare-care (art. 487) independent de credința ce ar avea asupra validității titlului în virtutea căruia a posedat;

Că, ast-fel fiind, este cert că intimatul Cârlova a fost de rea credință din ziua de 5 Octombrie 1892 și prin urmare trebuie să fie obligat a restitui apelantei fructete percepute de la această epocă pe tot timpul cât a posedat imobilul, adică până la 23 August 1897, când este necontestat că portărelul a pus în posesiune pe apelanta în executarea ordonanței de adjudecare;

Considerând că, fructele fiind consumate, intimatul urmează să restituie valoarea lor;

Că, pentru a evalua fructele percepute de dânsul în acest interval, Curtea are din actele procesului elemente suficiente de apreciere, fără a avea nevoie de o expertisă. În adevăr, în menționata declarație de recurs contra ordonanței de adjudecare, însuși intimatul recunoaște că imobilul ar putea produce 7000 lei venit; Că, dintr'un act necontestat rezultă că apelanta a arendat același imobil unui domn Balcea cu 5000 lei; Că, având în vedere aceste acte și fiind compt de faptele că imobilul are o întindere de 290 pogoane, dintre care 70 fânează, că apelanta l'a cumpărat cu două mii lei la adjudecațiune și că recolta n'a fost bună în toți anii cât intimatul a posedat, lucru necontestat de părți, Curtea, apreciind, găsește că valoarea fructelor pe care le-a perceput intimatul pe tot timpul cât a posedat acel imobil pe nedrept este de 6000 lei, pe care dânsul urmează a o plăti apelantei;

Că ast-fel, acțiunea și apelul d-nei Maria Ialomițeanu fiind fondate, urmează a se admite, a se reforma sentința tribunalului și a se condamna intimatul a plăti această sumă apelantei cu dobânda legală de la 18 Martie 1897 data intentării acțiunii;

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Al. D. Dobriceanu, Curtea, admite apelul făcut de Marița Ialomițeanu, etc.

(ss) Al. D. Dobriceanu, Ath. Athanasovici, V. Bossy.

BIBLIOGRAFIE

A eșit de sub tipar și se găsește la autor și la librăria universală Leon Alcalay:

TOMUL AL VI-lea (PARTEA II)
DIN

DREPTUL CIVIL ROMÂN

DE

DIMITRIE ALEXANDRESCO
Consilier la Inalta Curte de casațiune
CUPRINZEND

Explicarea art. 1092—1157

PREȚUL 10 LEI

Volumul este urmat de o tablă alfabetică și analitică menită a înlesni cercetările.